

Β. Διά ποῖον λόγον, τῶν στενῶν προτιμηθέντων, ἐθίωσεν τὴν ἀγκάλῃν τῆς Σαλαμίως καταλληλοτέραν παρὰ τὰ τῆρ τοῦ Ἴσθμοῦ στενά ἐν τῷ Σαρωνικῷ κόλπῳ.

Γ. Πῶς τέλος πάντων κατώρθωσε νὰ καταβληθῇ τὸν Πέρσῃ ἐντὸς τῶν στενῶν τῆς Σαλαμίως περὶ τῶν ὄλων διακινδυνεύτας, ἐναντίον τῶν παραδεγεμένων ἀρχῶν τῆς ναυτικῆς ἐπιστήμης.

Εἰς τὴν λύσιν τῶν ὑπὸ συζήτησιν προτάσεων θέλοντες τὸ κατὰ δύναμιν νὰ συμβάλωμεν, ἐκθέτομεν τὰς ἀκολουθοῦσας σκέψεις μας, ἀφίνοντες εἰς τοὺς φιλολόγους εἰς ἐπαγγέλματος νὰ φέρωσιν ἐπ' αὐτῶν τὰς ἀμερολήπτους κρίσεις των.

Πρὶν ὅμως εἰσελθῶμεν εἰς τὴν οὐσίαν τῶν ζητημάτων λέγομεν ἐν προοιμίῳ, γενικώτερον τὸν λόγον ποιοῦμενοι, ὅτι ἀνωτέρα τῆς ἐπιστήμης, καθ' ὅλας τὰς περιπτώσεις τῶν τοῦ Ἄρεως ἀγῶνων, καὶ μάλιστα κατὰ πάσας τὰς δυσχερείας τῶν θαλασσίων συμφορῶν εἰς τὸ μέγα στοιχεῖον, ὅπου ἡ διαμάχη γίνεται, ὑφίσταται ἡ χαρακτηριζοῦσα τὸν στρατηγόντα εὐφυΐα, ἥτις διορᾷ τὰ πάντα καὶ ἐμφρόνως διοικεῖ. Ὁ διακεκριμένος νοῦς τοῦ ἀρχηγοῦ ἐπανορθοῖ πολλὰκις τὸν ἐλαττωμένον ἀριθμὸν τῶν στρατευόντων καὶ τὸ ἀπρόσφορον τῆς θέσεως, καὶ ἀπείρους ἄλλας ὑπερβαίνει ἐπιπροσθήσεις (1) ἃς εἰς ταῦτα προστεθῶσιν αἱ ἰδιαιτέριαι τῶν μαχομένων περιστάσεις, ὁ κίνδυνος, λέγω, τοῦ ν' ἀπολέτωσι τὰ τιμαλφέστερα ἐπὶ τῆς γῆς, ὁ συναγωνισμὸς τῶν πρὸς δόξαν φερομένων, καὶ μυρία ἄλλα τῆ, ἐξῆψιν τῶν μεγάλων ἀρετῶν ἀνορθοπίζοντα, ἔχομεν πλήρη τὴν εἰκόνα τῆς ἐπιτυχίας τῶν ὄχι ὀλίγων παραβόλων ἀνθρωπίνων πράξεων (2).

« Ἐπὶ τῶν Μηδικῶν ὁ μέγας Θεμιστοκλῆς κατὰ νοῦν ἔβαλε νὰ σώσῃ τὴν Ἑλλάδα, τῆς ὁποίας μακρόθεν προΐδε τὸν κίνδυνον καὶ διὰ τὴν σωσθῆναι, ἢ ἀπέραντος αὐτοῦ εὐφυΐα ἐγνώριεν ὅτι ἀδύνατον ἦτον ἄλλως πως, παρὰ διὰ τῶν θαλασσίων ἀγῶνων, πρὸς

(1) « Πολλὰ δὲ καὶ στρατόπεδα ἤδη ἔπεσεν ὑπερβαίνοντες τῆ ἀπειρίας. ἔστι δὲ ἅ καὶ τῆ ἀτολμίας » (Θουκυδίδης Ψυγγραφή β'. κεφ. 89.)

(2) Ὁ Πλούταρχος (ἐν βίῳ Θεμισ. §. 8. ἐκδοσις Λειψίας) ἀναφέρειν περὶ τῆς διαθέσεως τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὰς ἀρχὰς τῶν Περσικῶν ἀγῶνων λέγει « αἱ » δὲ γινόμεναι τότε πρὸς τὰς τῶν χερσῶν ναῦς περὶ » τὰ στενά μάχῃ κρίσιν μὲν εἰς τὰ ἐλαττωμένα » οὐκ' ἐποίησαν, τῆ δὲ πείρα μάλιστα τοὺς Ἕλληνας » ὦνταν, ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν παρὰ τοὺς κινδύνους διδά » χθέντας, ὡς οὔτε πλήθη νεῶν, οὔτε κόσμοι καὶ » λαμπρότητες ἐπισήμων, οὔτε κραυγαὶ πομπῶδεις, ἢ » χάρσιν παιᾶνες, ἔχουσι τι δεινὸν ἀνδράσιν ἐπι » σταμένοις εἰς χεῖρας ἰενοὶ καὶ μάχεσθαι τολμῶσιν » ἀλλὰ δεῖ τῶν τοιούτων καταφρονούντες ἀπ' αὐτὰ » τὰ σώματα φέρεσθαι, καὶ πρὸς ἐκεῖνα διαγωνίζεσθαι » συμπλακέντας ἀρχὴ γὰρ ὄντως τοῦ νικᾶν τὸ θαρ » ρεῖν » καὶ τὴν φιλόδοξον ταύτην τοῦ Χαιρωνεῶς γνώμην ἐδικαίωσαν οἱ νέοι Ἕλληνες παρατόλμως ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας των ἀγωνισθέντες καὶ ἐγχαρτερήσαντες ἐπὶ δεκαετίαν ἕως οὗ τῆς ποθητῆς ἐλευθερίας ἀπήλαυσαν.

οὗς ἐξώρμα τοὺς συμπολίτας τοῦ τὸν ἐπιχειροῦντα μέγα κλύδωνα νὰ καταπαλαίῃ, ἐπὶ τούτου μᾶλλον ἡ ἱστορία πρὶν τῶν κινδύνων, κατέβαλεν ἀπείρους προσπάθειαι πρὸς κατάρτισιν μαχίμου ναυτικοῦ, τὴν τέρψιν ἀπείρα ἐμπόδια, καὶ ἐπίτετε τέλος πάντων τοὺς Ἀθηναίους νὰ θέσωσι τὰς ἐλπίδας των ὄλων μόνους τοὺς θαλασσίους ἀγῶνας· προσέτι δὲ ἐπὶ νὰ φέρῃ διανοήθῃ ὁ μέγας ἀνὴρ καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ὄλους, μήτε ἔπαυσεν ἐργαζόμενος, πρὶν ὅλα αὐτοῦ τὰ βουλήματα τελείαν καὶ κατ' εὐχὴν βόντα τὴν ἑκατὴν (3).

Ἄμυ δὲ παρεστησαν οἱ ἀγῶνες σὺν Ἀθηναίοις χεῖρα κινεῖν ἀπορᾶνθεις, προσέπληθε κατὰ τὴν ἑκατὴν (4). μετὰ τῶν συμμάχων, διὰ τὴν δοκιμασίαν τῶν δυνάμεως του· ἀπὸ τοῦδε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐργασίας τῶν διασκέψεων εἰς τὰ ἔργα, καὶ ὅτις προεβλήθη ἐξόντως νὰ σταθμισθῶν γεγονότων ἑκατὴν καὶ ἀνδραγαθίαν τῆς Σαλαμίως νὰ ἐκτιμῆται, ἐπιβλέπων ἀρξάμενος θέλει τὰ μέγιστα περισθῆ τὰς ἀπαιτήσεις καὶ σοβαρὰς ἀπορᾶς τῶν τελευταίων ἡμερῶν ἀγῶνων του, περὶ ὧν ἤδη πραγματεύομεθα (5).

(3) Πλούταρχος ἐν βίῳ Θεμιστοκλέους §. 6. λέγει· « Ἕλληνας πολέμου, καὶ διασπασθῆναι τὰς ἐλπίδας, πείσαντα τὰς ἐχθρας διὰ τὸν πόλεμον ἀνοθαλέσθαι. » κ. τ. λ.

(4) Πλούταρχου αὐτοῦ βίῳ §. 7. « Περσικῶν ἀγῶνων » τὴν ἀρχὴν, εὐθὺς μὲν ἐπιχειρεῖ τοὺς πολίτας » μαχεῖσθαι εἰς τὰς τρήρεις, καὶ τὴν πόλιν ἐπι » λιπόντας, ὡς προσωπῶν τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ » τῷ βυρσῶν κατὰ θαλάσσαν ἐνισταμένων ἐπὶ » λῶν, εἰς τὴν πόλιν στρατιὰν εἰς τὰ Τίμειον » Ἀκκεδαιμονίων, ὡς αὐτοῖσι προκινδυνεύσαντες » ταλίας, οὐπω τότε μηδίζεν δοκούσης· ἐπὶ τῆς » χώρεσιν ἐκείθιν ἀτρακτοὶ, καὶ ὀστράκων ἐπὶ » « προκινδυνεύσαντες ἐρήθισε τὰ μέγιστα Βοιωτίας » « λον ἤδη τῷ Θεμιστοκλεῖ προσείχον οἱ Ἀθηναῖοι » « τῆς ὀχλήσεως, καὶ πέμπεται μετὰ νεῶν ἐπὶ » τειμίσιον τὰ στενά φυλάξων κ. τ. λ. ὡσαύτως » « ὁμοίως ἐν Πολυμνία βίβλ. ἐβδόμῳ κεφ. 175 καὶ » « ταῦτα ἀναφέρει καὶ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης » ἱστορικῆ του βιβλιοθήκῃ βίβλ. 11. κεφ. 4. » « συνέδροις τῶν Ἑλλήνων, ἐπειδὴ πλησίον εἰς » « σαπηγγέλησαν αἱ τῶν Περσῶν δυνάμεις, » « ταχέως ἀποστέλλειν τὴν μὲν ναυτικὴν δύναμιν » « τὸν Ἄρτεμισιον τῆς Εὐβοίας, εὐθετον ὀρθῶς » « εἰς δὲ τὰς Θερμοπύλας τοὺς ἰκανοὺς ὀπλίτας » « καταλειψόμενοι τὰς ἐν τοῖς στενοῖς παρεδούκων » « κωλύονται· προάγειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τοὺς ἄλλους » « ρους. Ἐσπιυδεν γὰρ τοὺς τὰ τῶν Ἑλλήνων » « λομένους ἐντὸς περιλαβεῖν, καὶ σώζειν » « δυνατὸν τοὺς συμμάχους κτλ. »

(5) Διόδωρος ὁ Σικελιώτης βίβλ. ἱστορ. βίβλ. §. 12. ἐκτενέστερον μᾶλλον ἐξιστορεῖ ὅτι ἅμα ἀρξάμενοι τῶν ἀγῶνων διὰ θαλάσσης ὄλοι οἱ Ἕλληνες προσείχον, ἂν καὶ ὁ Εὐρυβιάδης εἶχε τὸ ἀξίωμα